

KUSTAVIN JÄRVILUODON JA LÄHIALUEIDEN KAAVA-ALUEEN LUONTOKOHTEIDEN INVENTOINTI 2005

1. PÄÄALUE

Rantalepikot, lehtokorvet ja jalopuumetsät

SUOJELTAVAT / SÄILYTETTÄVÄT ALUEET

Kaava-alueella on useita metsälain ja luonnonsuojelulain mukaan suojeltavia tervaleppäkorpia sekä yksi jalopuumetsikkö.

Le2 : lehtokorpi + puna-ailakkityypin merenrantalehto - laideosia lukuun ottamatta vetinen maatuma-alue, joka on voinut metsittyä korkeustasosta 0,5m myp alkaen, kun laajat ja tiheät ruoikot suojaavat meriveden nousuilta ja siten myös haitalliselta suolaisuudelta. Myös makeat pintavalumat ympäröiviltä kalliomäiltä pitävät veden riittävän makeana.

Puusto yksinomaisesti tervaleppää, jonka alla kuivilla paikoilla pensaskerroksena punaherukoita, tuomia ja vadelmaa. Märillä paikoilla (0,5-1m myp) valtalajeina mesiangervo, merivirmajuuri, ranta- ja terttualpi, rantakukka, kun taas puna-ailakkityypin tuorepohjaisella lehtomaalla (1-1,5m myp) kasvavat nimilajin ohella kylä- ja ojakellukka, sudenmarja, lehtoarho, jänönsalaatti, karhunputki, iso- ja metsäalvejuuri, hiirenporras sekä lehtoheinistä tesma ja koiranvehnä. Tunnusomainen köynnöskasvi on punakoiso.

Alueen keskellä on **Ni1 : entinen luonnonheinäntekoniitty, joka metsittymässä lehtokorveksi** – aluetta halkovat pitkittäissuuntainen veto-oja sekä umpeutuneita ”sarkaojia”; täll hetkellä avoimen suuruuhoston ja tervaleppäryhmien mosaiikkia. Lajisto samaa kuin edellä Le2:n vetisissä osissa, mutta lisäksi suo-ohdake, leskenlehti (hyvin runsas), nokkonen sekä heinistä nurmilauha. 20-30 vuoden päästä niityn piirteitä ei voitane enää havaita kasvillisuudessa.

Le4: puna-ailakkityypin rantalehto – järeärunkoisia tervaleppiä kasvava reheväruuhostoinen rantalehto, jossa pari nuorta saarnea (4-5 m) sekä tuomia ja punaherukoita. Kenttäkerroksessa puna-ailakin ohessa tesma, mesiangervo, kylä- ja ojakellukka (ja näiden sekamuoto), jänönsalaatti, maa-humala ja lehtoarho. Myös köynnöstelevää punakoisoa.

Le6: lehtokorpi – lähteisyyden sekä yläpuolen pelloilta ja kallioilta tulevien vesien kostuttama lehtomainen korpi, jossa avovesilammikoitakin. Vaateliaita kosteikkosammalia kuten luhtakuirisammal, otasammal, kiiltolehväsammas ja otarahkasammal; vaateliaita saniaisia (hiirenporras ja isoalvejuuri), ruohoja kuten mesiangervo, rantayrtti sekä kuivemmilla laitamilla tuomien ja punaherukoiden alla mm. kyläkellukka, lillukka, metsärvokki ja lehtoarho. - Korven yläosa kuusettunut (joukossa tervaleppäkeloja); kenttäkerroksessa mm. tesma, metsä-korte, metsäalvejuuri ja mustikka.

Ja1: vaahterametsikkö – seudun ainoa jalopuumetsikkö, jonka aluskasvillisuus kuitenkin vaatimatonta maaperän kivisyyden, jopa lohkaraisuuden vuoksi. Alueen yläosa hakattu leikkikentäksi. Lukuisia suurikokoisia vaahteroita (8-13m), rauduskoivuja, pihlajia ja lähes puumaisia tuomia. Pensaskerroksessa runsaasti taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa tunnusomaisimpia kivikkoalvejuuri, kyläkellukka, kielo, metsärvokki ja tema. Vaateliaat lehtoruohot puuttuvat maapohjan kivisyyden vuoksi. Yläpuolisen kallion juurella haapoja sekä ruuhostossa sananjalkoja ja valkolehdokkeja.

Le8: tervaleppäkorpi – matala niemi, jossa vanhoja mäntyjä kasvava kumpare (1-1,5m myp),

mutta joka muutoin (a) moreenipohjaiselle rantaniitylle (kyseessä lajistosta päätellen entinen luonnonheinäntekopaikka: nurmilauha valtalajina) ja vetiselle liejupohjaiselle maatumapoukamalle syntynttä tervalepikkoa (osa puista jo järeärunkoisia; suuruuhostossa mesiangervo, karjunputki ym.).

Le9: vetinen tervaleppäkorpi – entinen ojitettu heinäntekoniitty, joka ennen ojien tukkeutumista-kin ollut vetinen ympäröiviltä korkeilta kallioilta tulevien valuvesien vuoksi. Järeärunkoisia tervaleppiä ja pensaskerroksessa runsaasti tuomea. Saniaisia (iso- ja metsäalvejuuri), suuruuhostoa (mesiangervo, ranta-alpi, karhunputki), liejuisia vesipainanteita (kurjenjalka, suo-orvokki), niitty-laikkuja (nurmilauha) ja lehtomultaisia kumpareita (tesma, kyläkellukka). Mosaiikkimaisuus vähitellen häviää ja alueesta tulee yhtenäinen tervalepikkokorpi.

Muita tervalepikoita:

Le1 – lepikoituva umpeenkasvualan ruoikko – tervalepän taimistoa, joka kaiken aikaa laajenee Torpanrauman umpeenkasvun aiheuttaneeseen ruoikkoon; etenevän tervalepän seuralaislajistoa mm. mesiangervo, ranta-alpi, rantakukka, merivirmajuuri, karhunputki ja nurmilauha.

Le3 – pienialainen tervalepikko – kivisellä moreenimaalla kallioiden välissä pienialainen tervalepikko, joka vähitellen kuusettumassa (suurin kuusi 14m); tuomia ja vaahteran nuoria taimia; aluskasvillisuus lehtomaiselle kangasmetsälle tunnusomaista (mm. liullukka, oravanmarja ja metsäalvejuuri). – Alueen eteläosassa kalliopaljastumia.

Le5 – kulttuurivaikutteinen tervalepikko – alkuaan puna-ailakkityypin rantalehtoa, jota harvennettu aukkoiseksi (→ mättäistä nurmilauhaniittyä), myös tieura rantalaiturille; kulttuuri-vaikutteinen lajisto runsasta (koiranputki, nokkonen, ojakellukka, juolavehnä); muutama jänönsalaatin ja soreanhiirenportaan kasvustolaikku tervaleppien suojassa.

Le7 – kehittyvä tervaleppälehto – rantaniitylle kasvavien tervaleppien muodostama pienialainen metsikkö, joka näyttää kehittyvän tavanomaiseksi puna-ailakkityypin lepikoksi.

Le10 ja Le11 – tervalepikoiksi metsittyviä ranta- ja nurminiittyjä – molemmat nuoripuustoiset tervalepikot äskettäin syntyneet entisille rantaniityille; niiden lajisto on pääosin niitty- ja rikkakasveja (nurmilauha, koiranputki, nokkonen, orjanruusu) tai puutarhakarkukaisia (mm. villiityneitä tarhaomenapuita kuivilla kohenemilla); lisäksi kuvion Le10 puustoa on voimakkaasti harvennettu, jotta talosta olisi merinäköala.)

Rantaniittyjä ja ketoja (avoimia perinneympäristöjä)

Kaava-alueen merenrantaniityt ovat viime vuosikymmeninä umpeutuneet tervalepikoiksi; viimeisil-lekin jäljellä oleville näin on tapahtumassa 10-15 vuoden kuluessa. – Avoimia ketoja ei ole enää säilynyt; tosin vanhojen talojen pihapiirissä on entisiä kallioketoja, mutta nekin ovat heinittyneet (myös rikkakasveja pilalle ravinnekuormituksen vuoksi tai niille on istutettu maksaruohoja, rikkoja, hopeahärkkejä ym.).

(Ni1 – sisältyy suojelualueeseen Le1)

Ni2 – luhtaniitty - Hatuntien tuntumassa, entisen pitkän merenlahden perukassa oleva luhtaniitty-alue, jota halkoo kuivatusoja; tervaleppä valtaamassa niittyä, jolla kuitenkin niitty- ja luhtalajisto vallitsee (nurmilauha, ranta-alpi, rantakukka, rönsyleinikki, ojakellukka), mutta myös laikuittain tervaleppäkorpien lajistoa (punaherukka, isoalvejuuri, soreahiirenporras, korpikastikka).

Ni3 – umpeutuva rantaniitty – laidoilta käsin umpeutuva kiilamainen rantaniitty kallioiden välissä. Kyseessä mitä ilmeisimmin entinen rantalaidun (kuivahkoilla laiteilla mm. mäkikaura, kun taas tuorepohjainen keskiosa nurmilauhamättäikköä); paikoin vetistä liejukkoa (ranta-alpi, suo-orvokki); umpeutunut perukka lehtomaista (tesma, kyläkellukka, metsäalvejuuri yms.).

Ni4 – pensoittunut keto – kalliopohjainen ketokumpu, joka on pensoittunut/vesakoitunut pahoin (koivu, raita, orjanruusu, taikinamarja); ketokasveista jäljellä mm. mäkikaura, hoikkanurmikka, huopakeltano, päivänkakkara, hopeahanhikki, kissankello).

Ni5 – entinen rantalaidun – suolakkovyöhykkeen yläpuolella (0,5-1,0m myp) kivinen rantaniitty, jolla muutama pylväskataja, mutta laiduntamisen jälkeen levinneinä useita tuomia, pihlajia ja pari ilmeisesti istutettua mäntyä. Aluskasvillisuus niukkalajista heinikköä, perinneympäristöjen merkitävät lajit puuttuvat.

Haka- ja lehdesmaat (puustoiset perinneympäristöt)

Laidunnetut ja usein myös lehdestetyt puustoiset perinneympäristöt, jotka kaava-alueella ovat koivuvaltaisia hakamaita, olivat aiemmin tälläkin alueella laaja-alaisia. Nytemmin useat niistä ovat kehittyneet havupuustoisiksi sekametsiksi, joiden aluskasvillisuus on kehittynyt siinä määrin kangasmetsien kaltaiseksi, että metsät voidaan kasvillisuustuntomerkkien avulla sijoittaa tiettyyn metsätyyppiin (ks. alla **MT1**, **MT2**, **MT3** jne). Siten tässä yhteydessä hakamaina on pidetty vain niitä lehtipuustoisia ja yleensä puistomaisia metsämaita, joilla laidunnuksen (ja lehdestyksen) jäljet vallitsevat tunnusomaisine lajeineen ja joilla kangasmetsien piirteitä on vain vähän tai laikuittain (esim. nousevan kuusiryhmän aluskasvillisuudessa).

Hk1 – koivikkohaka – mitä tyypillisin esimerki seudun hakamaista: vanhoja rauduskoivuja (joisakin lehdestämisen jälkiä), yksittäisiä mäntyjä ja isoja katajia, myös alkavaa kuusettumista; orjanruusupensaita. Aluskasvillisuus heinävaltaista (metsälauha, tuoksusimake), paikoin lehtomaisia piirteitä (tesma, metsätähtimö, metsäorvokki, lillukka, oravanmarja) ja hieman kosteampia painanteita (rätvänä, isoalvejuuri).

Hk2 – koivikkohaka – paikalla 1900-luvun alussa olleen saaristolaistorpan laidunalue pellon ympäristössä; 3 istutusperäistä tammea, tarhaomenapuiden siemenistä kasvaneita jälkeläispuita, tuomia, isoja orjanrusuja; kämmmeköitä (valkolehdokki, maariankämmekekä) ja pienillä kallio-kummuilla ketolaikkuja (keltamatarä, mäkikuisma, kissan- ja kurjenkello ym.). Kuitenkin kasvilisuus jatkuvan ihmistoiminnan vuoksi kulunut.

Hk3 – haavikko – tien tuntumassa kiviselle laidunmaalle kehittyntä nuorta juurivesahaavikkoa (2 järeätä emopuuta jäljellä) sekä nuorehkoja mäntyjä (<12m); tunnusomaista metsälaitumien lajeja: ahomansikka, lillukka, kurjenkello, niittynätkelmä, rätvänä, särmäkuisma jne.

Hk4 – sekapuustoinen hakamaa – pellon tuntumassa suuria rauduskoivuja kasvavaa hakamaata, paikoin isoja haapoja, vanhoja mäntyjä ja nousevaa kuusikkoa; kivistä, mutta myös lehtomaisuutta (lillukka, kielo ym.)

Hk5 – laidunhaka – heinikköinen entinen laidunalue, jossa kasvaa hieskoivuja ja raitoja.

Lehtomaiset ja tuoreet kangasmetsät

Vallitsevasta kallioisuudesta huolimatta Järviluodossa on monin paikoin tuoreita eli mustikkatyypin (MT) kangasmetsiä. Usein niissä on vielä runsaasti koivua ja muita lehtipuita, varsinkin kun kuusi on melko uusi tulokas täällä saaristossa, ja kun metsälaidunnus oli yleistä 1900-luvun puoliväliin asti. Myös mänty on näisää MT-metsissä runsaslukuisempi kuin mantereella.

OMT-1 – tiheä lehtomainen kangasmetsä (käenkaali-mustikkatyypin); tiheä puusto kuusi- ja koivuvaltaista; taikinamarjapensaita, lehtoheiniä (tesma, lehtonurmikka) yms.

MT-1 – entiselle hakamaalle (katajia, pihlajia, koivuja) kehittynyt mustikkatyypin metsä, jossa aluksi mänty(!) pääpuu; metsäpohja puhdasta mustikkavarvikkoa

MT-2 – tyypillinen MT-metsä (kuusi, koivu), mutta melko heinäinen (entinen hakamaa).

MT-3 – varjainen, kallioiden välissä oleva sekametsä (mänty, kuusi, koivu); metsäpohjalla runsaasti vanhoilla metsille tunnusomaista sulkasammalta

MT-4 – sekapuustoinen MT-metsä (paikoin isoja rauduskoivuja) hyvälaatuisella hietamaalla

MT-5 – kostealla varjorinteellä; osin järeäpuustoinen

MT-6 – nuorta MT-kuusikkoa (runkoläpimitta <30 cm) ja yksittäisiä mäntyjä

MT-7 – entiselle hakamaalle kehittynyt sekametsä (kuusi, mänty, koivu, pihlaja), joka ulottuu kaapealle rantaniittyreunukselle asti (edustalla 10-15m leveä ruoikko); aluskasvillisuuden valtalajeina sananalka, metsätähti ja kevätpiippo

MT-8 – kuusivaltainen, hyväkasvuinen MT-metsä kallioiden välisessä notkossa

MT-9 – vähitellen kuusettuva, paikoin vielä mäntyvaltainen MT-tyypin rinnemetsä

MT-10 – entiselle laidunmaalle kehittynyt sekametsä, jossa vielä mm. kielo ja lehtonurmikka mustikan ohella kenttäkerroksen valtalajistoa.

MT-11 – sekametsää (kuusi, mänty, koivu, haapa) kivisellä moreenimaalla; laiduntamisen jäljet näkyvät paikoin heinäisyytenä ja ruohoisuutena

Kuivahkot kangasmetsät (VT)

Tässä käsitellään puolukkatyyppiin (VT) kuuluvat metsämaat, myös kalliopohjaiset ohuella moreenipeitteellä kasvavat, jos näitä on hoidettu muiden talousmetsien tapaa ja jos niillä puuston, so. mäntyjen kasvu on tavanomaisten VT-maiden luokkaa. Metsätalouden ulkopuolella olevat kalliomänniköt on käsitelty kalliomaiden yhteydessä.

VT1 –nuori VT-kangasmetsä – vähitellen puolukkatyyppin kangasmesäksi kehittyvää, vain 1-2m myp olevaa moreenimaata kalliopohjalla; paikoin koivuvaltaisia notkelmia (lähinnä MT-luokkaa), mutta myös kalliokkoa kituliaine mäntyineen. Aluskasvillisuus vielä heinävaltaista, usein myös kangasmetsäsammalikko puuttuu.

VT2 – kuten edellinen

VT3 – kalliopohjainen VT-männikkö

VT4 – siemenpuuasentoon hakattu VT-männikkö

VT5 – VT-männikkö varjorinteellä

VT6 – runsasruohoinen valorinteen männikkö – kuiva, aurinkoinen rinne, jolla kasvaa harvakseltaan suuria mäntyjä ja koivuja, myös joitakin nuoria kuusia (<8m). Ilmeisesti aiemman laidunnuksen jäljiltä useita kymmeniä ruohovartisia kasvilajeja (mm. kivikkoalvejuuri, oravanmarja, sarjakeltano, maitohorsma, kevätpiippo, kalvassara, hoikkanurmikka, kangasmaitikka), vain niukalti varvikkoa (puolukka, mustikka). - Rannassa kapeana (2-4m) vyöhykkeenä tervaleppiä.

VT6 – hakattu kalliopohjainen VT-männikkö – ohuehkoja moreenikerrostumia, myös jäkäläisiä kalliopaljastumalaikkuja; yksittäisten mäntyjen (yl. 8-10m) ohessa koivu- ja haapavesaikkoa, joka paikoin tiheätä; avoimilla (avohakkuu)paikoilla lähes yhtenäistä metsälauhaheinikköä

VT7 – tyypillinen VT-männikkö

VT-8 – kalliopohjainen männikkö –paljon tuulenkaatoja (vähän kalliohalkeamia, joihin männyt voisivat ankkuroitua); yleensä variksenmarja valtavarpuina. Myös hieskoivua kasvavia notkelmia.

Kangas-, mustikka- ja metsäkortekorvet

Kuusivaltaisia korpia on kaava-alueella syntynyt kovan maan kangasmetsien (lähinnä mustikkatyyppiin kuuluvien) soistuessa, mutta myös lehtipuuvaltaisten ruoho- ja heinäkorpien kuusettuessa, usein ojituksen jälkeen.

Ko1 – kuusettunut tervaleppäkorpi – keloutuvia vanhoja tervaleppiä (ei uudistumista) ja hieskoivuja, joiden suojassa kasvaneet kuuset jo ohittaneet riukupuvaiheen; reunamilla lähteisyyttä. Kentäkerroksen lajeja mm. iso- ja metsäalvejuuri, ranta-alpi, suo-orvokki, nurmilauha, harmaa- ja

jokapaikansara tervaleppien tuntumassa, kun taas kuusettuneissa kohdissa runsaasti kangasmetsien lajeja, varsinkin mustikan varvustoa, mutta myös oravanmarja ja metsätähti. – Sukkessio johtaa ajan mittaan mustikkakorveksi.

Ko2 – kuusettuva pajuviita – pieni notkelma, jossa kasvaa tiheästi kiilto- ja virpapajua sekä kuusen taimia; kenttäkerros heinä- ja saravaltaista.

Ko3 – metsäkortekorpi – sekapuustoinen (kuusi, hieskoivu, mänty) metsäkortetta kasvava korpi, jossa saarekkeina ja laiteilla mäntyvaltaista kangasrämettä suopursuvarvikkoineen.

Ko4 – koivuvaltainen kangaskorpi – kallioilta tulevien valuvesien vaikutuksesta syntynyt karu kangaskorpi loivalla rantarinteellä (1-3m myp); hieskoivuja ja pari mäntyä; variksenmarjan ja mustikan varvikkoa sekä jokapaikansaraa yhtenäisellä sammalpeitteellä (korporahkasammal ja korpikarhunsammal).

Suot

Suojeltavat/säilytettävät alueet

Ne1 – nevapainanne – lajistoltaan aito ruohoinen saraneva (raate, kurjenjalka, pullosara), jonka laiteilla luhtaniittyä (korpikastikka, jouhivihvilä, harmaasara) ja suopursurämettä.

Ne2 – neva ja varpuräme – monipuolinen puuton suonotko. Vetiset osat rehevää ruoho- ja saranevaa, mikä seudulla nykyisin harvinainen ja siten erityisen arvokas elinympäristö: järvikortetta (!) ja luhtavillaa kasvavia rimpäitä (myös hapra-, kulju- ja silmäkerahkasammal, nevasirppisammal), nevaruohoja (raate, kurjenjalka), nevasaroja (pullo- ja riippasara) sekä laiteilla luhtaniittyjen lajeja (terttualpi, jouhivihvilä, rantakukka). Nevakuvioiden kanssa vuorottelevat paksumpiturpeiset suopursurämeläikut, joita on myös suon laiteilla omana vyöhykkeenään (runsaasti isokarpaloo rahkasammalmättäillä; Paikoin myös tupasvillamättäikköä. Edellä mainittujen lisäksi monilajisessa rahkasammalikossa myös etelän-, puna- ja rusorahkasammal.

Rä1 – suopursuräme – laajahko suopursuvaltainen kangasräme kallioiden välissä. Turvekerros vielä ohut, minkä vuoksi männyt kohdittain 10-12m korkeita. Kasvillisuus hyvin mosaiikkimaista: paksuturpeisilla kohdilla vallitsee tupasvillamättäitä, ohutturpeisimmilla kohdilla voi olla mustikkakorven piirteitä (myös korporahkasammal), kuivilla turvekummuilla pursun sijasta variksenmarjavarvikkoa (seinäsammal pohjalla). Paikoin myös jouhivihvilää kasvavia rimpisilmäkkeitä.

(Huom! **Rä2** on kuivatettu entinen kangasräme, jolle istutettu nyt hyvin kasvavaa mäntyä (5-8m)).

Kalliomäet ja -paljastumat

SUOJELTAVAT / SÄILYTETTÄVÄT ALUEET

Ka6 – poronjäkälikköinen kalliomäki – yli 10m merenrannasta kohoava kaksihuippuinen kalliomäki, jolla kaunista poronjäkälikköä (myös palleroporonjäkälä), myös iso- ja pikkuhirvenjäkälää; moropintoja sianpuolukkakasvustoineen; hyvin eri-ikäisiä mäntyjä; painanteita, joissa kasvaa kuusia ja sananjalkaklooneja.

Ka13 – avokallio ja kalliojyrkänne – paljasta avokalliota, paikoin poron- ja hirvenjäkälämattoja, kalliotierasammalpeitteitä, metsälauhaheinikköä sekä kitukasvuisia ja mutkarunkoisia kalliomäntyjä (1-3m). Kallio laskeutuu paikoin varsin jyrkästi (pudotus 6-7m) kalliopohjaiselle rantatasanteelle, jolla paikoin meren ajamaa somerikkokatetta mererantaniittylajeineen (mm. suolasänkiö, pikkuaho-orvokki, ketosilmäruoho ja ruokonata). Kallioseinämän halkeamissa pikkusaniaisia (kallioimarre, metsäimarre, haurasloikko). – Myös merkittävä näköalakallio (entinen kalastajatorpan ns. kikarberget), jolta näkyy mm. Tuulveden vanhan väylän varrella oleva - Lokalahden puolella 4 km päässä - Kummelivaha (rantakallion jättimäinen siirtolohkare, joka ikimuistoisista ajoista kalkittu väyläkummelliksi).

Ka14 – pysty- ja vaakarakoilun muotoilema avokalliomäki – n. 7 m ympäristöstään kohoava kalliomäki, jota luonnehtii pysty- ja vaakarakoilun (-murroslinjojen) tuottamat halkeamat ja lohko-liikunnat (mm. terassimuodostumat); paljaita kalliopintoja poronjäkälämattoineen

Ka18 – kalliomäki ja -jyrkänne – Aukkoportin raumasta aluksi jyrkästi (0-6m), sitten loivasti (6-11m) kohoneva, maisemallisestikin merkittävä kalliomäki, Järviluodon tilan entinen Myllymäki (hävinneen tuulimyllyn yksi jauhinkivi vielä kallion S-rinteellä). Ehjien kalliopintojen ohessa paljon halkeamia, murtumalinjoja ja siirrostien tuottamia terassimuodostumia. Vanhoja, mutta vain 2-4m korkeita "saaristomäntyjä". Poronjäkälikköä (myös palleroporonjäkälä), ylärinteellä myös 12-14m korkeata, halkeamiin juurtunutta sammalpohjaista männikköä (puolukka ja variksenmarja kenttäkerroksena), kuitenkin korkein kohta jäkäläikköistä kitumännikköä. – Maisemallisesti merkittävää, varsinkin kun Aukkoportin vastakkaisen luodon jyrkähdöt rantakalliot ovat aivan erityyppisiä, so. ehyitä silokallioita.

Muut kallioalueet

Ka1 – kalliomännikkö – 10m läheisestä merenrannasta kohoava kalliomäki, joka kasvaa jopa 8-10-metristä männikköä (juurtunut lukuisiin halkeamiin ja murtumalinjoihin), jota on harvennettu ja joka siksi pohjaltaan on heinikköä (metsälauha); paikoin 4-6-metrisiä kitukasvuisia mäntyjä, jolloin metsänpohjalla on varpujen (kanerva, puolukka) ohella poronjäkälikköä.

Ka2 – kalliomännikkö – 10-12m korkeata männikköä kasvava kalliomäki; kuusinäreikköä ja runsaasti matalia katajia; metsänpohja sammalikkoo, josta versoaa mustikan a puolukan varvikkoa.

Ka3 – kalliomännikkö – kalliopinnat sammaleisia, useita kallioimarrekasvustoja; tien varren seinämän hyllyillä ja halkeamissa suursaniaisia (metsä- ja isoalvejuuri).

Ka4 – matalia kalliokumpuja – matalia ja siksi vielä heinikköisiä (metsälauha, kevätpiippo, virnasara) kalliokumpuja, joilta jäkälikkö ja varvikko puuttuvat; vähitellen mänty valtaa alaa.

Ka5 – kallioräme – osin mökkitonteilla olevaa ohutturpeista kalliorämettä mataline mäntyineen; valtalajeina suopursu ja suomuurain; myös kuperilla kohdilla kalliopajastumia.

Ka7 – kalliomännikkö – heinäinen, jyrkähköltä itärinteeltään paksusammaleinen kalliomäki, jolla kasvaa eri-ikäisiä mäntyjä; vetisiä painanteita harmaasaran mättäineen; niukalti jäkälikköä, mikä johtune kallioiden jo pitkään kasvaneesta puustosta.

Ka8 – kalliomännikkö – 5-10m korkeata, hyvin eri-ikäisistä puista koostuvaa männikköä; välissä paljasta silokalliota, joka osin kulutuksesta johtuvaa (paikalla mm. tiesoran ja sepelin varastointia); NE-rinne Humalkarin tien vieressä jyrkkä, sen alla hieman lehtoisuutta (mm. taikanamarjapensaita)

Ka10 – runsaspuustoinen kalliomäki – osin kesäasukkainen siistimää, tiheäpuustoista mäntyvaltaista kalliokkometsää; metsänpohja sammaleista (varjoisuus!), vain paikoin jäkälikköä; pysyvästi vetinen kalliokuoppa, jossa kasvaa suovehkaa.

Ka11 – heinittynyt kalliomännikkö

Ka12 – kallipohjainen sekametsä – kituvakasvuista mäntyä, koivua ja kuustakin kasvava kallioalue; pohjalla puolukavaltainen varvikko

Ka15 ja Ka16 – kalliomänniköitä – kalliokumpuja, joiden aluskasvillisuutena metsälauhaheinikköä ja poronjäkälälaikkuja; matalakasvuisia mäntyjä.

Ka17 – kallipohjainen mänty-koivumetsä

Ka19 – kallipohjaista mäntymetsää – paikoin myös paksuhkoja moreenikerroksia, jolloin kyseessä puolukkatyyppin männikkö (ylipuuston korkeus tällöin 14-18m!) – itäreunan kalliojyrkänteiden yläreunalla poronjäkälikköä kitumäntyineen

Kulttuuriympäristöt (pihapiirit)

Kaava-alueella on 3 aiemmin *pysyvästi asuttua tilaa* (**Pi7, Pi8 ja Pi27**), jotka kaikki nykyisin ovat vain vapaa-ajanasuntoina. Lisäksi kaava-alueella on ollut 2 *saaristotorppaa*: **Pi3** (Lehtisaari – autioitunut 1950-luvulla, paikalla kesämökki 1960-luvulta) ja Humalkari (**Pi20:n** kohdalla ilmeisesti – autioitunut ehkä 1940-luvulla), joiden rakennuksia asuinrakennuksia ei enää ole jäljellä. Kolmen ensinmainitun tilan pihapiirit ovat hyvin hoidettuja nurmikkoineen, puutarhoineen ja koristekasvistutuksineen. Upeita perennaistutuksia erityisesti **Pi8:ssä** (liljoja, pioneja, unikkoja ym.)

Näiden lisäksi on 26 vapaa-ajanasuntoa (kesämökkiä), joiden tonttien luonnonhoidollinen tila vaihtelee suuresti. Yleensä tontit ovat kallioisia, usein männikkö on alkuperäisessä hahmossaan,

mutta metsänpohjaa haravoimalla ja varvikkoa poistamalla kunnostettu, mikä ilmenee runsaana heinäisyytenä. Hatuntien tonteilla (vars. Pi10 ja Pi11) on irtaimen kangashumuksen ja sammalpeitteen alle jäänyttä ehjää silokalliopintaa kuorittu näkyviin järjestelmällisesti. Usein on istutettu havumetsäluontoon soveltuvia koristekasveja (mm. alppiruusut, pensashahikki, virpiangervot, korallikanukka, tuoksuvatukka, vuorenkilvet, töyhtöangervo). Jalojen lehtipuiden (vuorijalava, vaahtera) istutuksia on Humalkarintien varren mökeissä ennen Humalkarin kannasta.

Järviluodonrauman rantatontit Pi28 ja Pi29 ovat ekologisesti muista poikkeavia, sillä ne ovat monilajisessa rantalehdossa. Tontilla Pi29 on paljolti jäljellä alkuperäistä tuorepohjaista, kohdin märkääkin puna-ailakkityypin tervaleppälehtoa (muuta lajeja mm. tesma, sirohiirenporras, jänön-salaatti); tontille on raivattu 20x25m nurmikkoalue. Tontilla Pi28 on enemmän kuivahkopohjaista tervaleppälehtoa, jossa edellä mainittujen lajien lisäksi mm. kivikkoalvejuuri, valkolehdokki ja kalliokielo.

Myös Riihimaan tilan vapaa-ajanasunto Pi1 on tontilla, joka sijaitsee lehtomaalla, mutta selvästi viettävällä ja kuivahkolla valorinteellä. Tontilla on hoidettujen nurmikkokuvioiden lomassa ketokumpuja (mm. ketoneilikka, keltamatara ja kurjenkello) ja leppälehdon rippeitä (mm. punaherukka, tuomi sekä punakoiso, kyläkellukka, kalliokielo ym.).

2. KUUSINIEMEN KAAVA-ALUE (1:128, 1:131 ja 1:130):

Ni6 – umpeutuva rantaniitty – merenrantaniittyjen tunnuslajien pienialaisista reliktilaikuista (mm. rannikki, suolasänkiö, meriluikka, matalanurmikka, ruokonata) päätellen aiemmin ollut edustava merenrantaniitty (laidunnettu), mutta nyt ruoikoitunut ja yläreunaltaan lepikoitumassa.

Ko5 – metsäkortekorpi – kuusia kasvava (myös yksittäisiä isoja mäntyjä) korpierinne, jossa lähdevesinoroja ja tihkupintoja; maaperä hietamoreenia, alaosassa hietasavea; puustoa äsken harvennettu; aluskasvillisuudessa metsäkorte, metsäalvejuuri, vanamo, oravanmarja ym. sekä korpikastikka-laikkuja, myös korpisammalia (isokynsisammal, huopasammal).

MT12 – kuusimetsä – sekapuuna runsaasti mäntyjä ja koivuja; harvennettu mökkitontin itäpuolelta osaltaan; maaperä kivistä, mutta ravinteikasta hietamoreenia (mm. sormisara, metsäimarre, oravanmarja ja sananjalan kasvustoja).

VT9 – kivinen mäntykangas – osin järeitä mäntyjä (läpimitta 30-40cm), aluspuuna hidaskasvuisia kuusia (<12m); pohjalla yhtenäinen seinäsammalmatto.

VT10 – hakattu mäntykangas – samaan metsäkuvioon tehty hakkuuala.

Ka20 – rantakalliotörmä – jyrkähkösti mereen viettävä, maisemallisesti edustava rantakallio; ehyiden kalliopintojen ohella paljon halkeamia (kituvia ns. saaristomäntyjä) ja vetisiä painanteita (suolaikkuja: luhtavilla, harmaasara). Eteläosassa (=1:131) poronjäkäläkasvustoja, myös runkonsa

menettäneitä, alaoksista juurtumalla syntyneitä mattomaisia kloonikuusia; pakkasrapautumisen irrottamia kivipaaseja.

Ka21 – jäkälikköinen metsäkallio – poronjäkälämattoa kasvava kalliopaljastuma, jonka raoissa muutama mänty.

Ka22 – pihakallioita – ohuen kivisen moreenikerroksen peittämää pihakalliota, myös kalliopaljastumia (paljolti tontin kunnostamisen tuloksena); harvahkoa männikköä, joitakin koivuja ja kuusennäreitä.

Sakari Hinneri
Kasvitieteen professori